

Aanvraagformulier

Verzoek tot een Vangnetuitkering Participatiewet over 2016

Het verzoek is ingediend door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Opsterland over het uitkeringsjaar 2016

Datum: 27 juni 2017

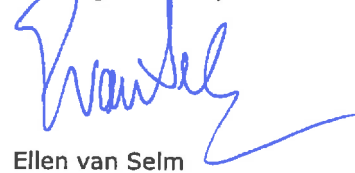
Ondertekening:

De secretaris,

Koen van Veen

De burgemeester,

Ellen van Selm

Inhoudsopgave

Toelichting	3
1. Globale analyse tekort.....	4
2. Informatie gemeenteraad	9
3. Opvattingen van de gemeenteraad.....	10
4. Maatregelen 2016	11

Toelichting

Inleiding

Met de wijziging van het Besluit Participatiewet per 1 januari 2017 is geregeld dat het college alleen via een door de minister van SZW beschikbaar gesteld aanvraagformulier een verzoek tot een vangnetuitkering, als bedoeld in artikel 74 van de Participatiewet kan indienen. Daarbij is toegelicht dat reeds vanaf aanvragen tot vangnetuitkering over 2016 geldt dat deze niet meer vormvrij kunnen worden ingediend. Met deze aanscherping kan de beoordeling door de Toetsingscommissie vangnet Participatiewet aanzienlijk efficiënter plaatsvinden, terwijl de extra belasting voor de aanvragende gemeente minimaal zal zijn. De indiening geschiedt via de website van de Toetsingscommissie vangnet Participatiewet (www.toetsingscommissievp.nl)

Via het voor 2016 vastgestelde aanvraagformulier verstrekt het college alle informatie die de toetsingscommissie nodig heeft om het recht op vangnetuitkering over 2016 te kunnen beoordelen. Het is hierbij nadrukkelijk de bedoeling dat het college alle relevante informatie in het aanvraagformulier vermeldt, zonder verwijzing naar andere brondocumenten.

Via het aanvraagformulier hoeft het college geen informatie te verstrekken over de jaarcijfers (toegekend budget, de netto uitkeringslasten en de door de accountant gerapporteerde foute of onzekere bestedingen), aangezien het ministerie –mede op basis van de SiSa-verantwoording- al over deze gegevens beschikt en zij de toetsingscommissie daarover zal informeren.

In te vullen format VU 2016

Hierna dient het college aan te geven dat voldaan is aan de voorwaarden als bedoeld in artikel 10a van het Besluit Participatiewet, voor het recht op vangnetuitkering over het uitkeringsjaar 2016.

1. Globale analyse tekort

Vereist

De toetsingscommissie moet kunnen vaststellen wat de globale analyse is van de mogelijke oorzaak en omvang van het tekort en van de verwachte ontwikkelingen van dat tekort in de komende jaren.

Toelichting:

Voor een goede beoordeling door de toetsingscommissie is het van belang dat u afzonderlijk informatie verstrekt over onderdelen van het beschreven vereiste.

Antwoord gemeente (hieronder per onderdeel de tekst van de gemeente invoegen)

a. Mogelijke oorzaak en de omvang van het tekort			
i. Omvang tekort. Wat is de inhoud van de globale analyse, waarbij het college ingaat op de mogelijke omvang van het tekort in 2016?			
De analyse over de verwachte omvang van het tekort in 2016, hebben wij in 2016 gemaakt. Het was een onderdeel in het document <i>Analyse oorzaken en omvang tekort en te nemen maatregelen 2016</i> , wat in 2016 door het college en door de gemeenteraad is vastgesteld.			
De begroting van de omvang van het tekort zag er destijds als volgt uit:			
Verwachte omvang tekort 2016			
Voor 2016 gaan wij er niet vanuit dat het bestand daalt ten opzichte van 2015. Met de genomen en aangekondigde maatregelen is het de doelstelling het aantal uitkeringen, inclusief IOAW en IOAZ, te stabiliseren op 650. Wij verwachten daarom het volgende tekort in 2016:			
	2016	Aantallen	
WWB <65 jaar	€ 9.223.650	597	€ 15.450
WWB <65 jaar (inkomsten)	€ 1.200.000-		
IOAW	€ 765.450	42	€ 18.225
IOAW (Inkomsten)	€ 110.000-		
IOAZ	€ 118.230	7	€ 16.890
IOAZ (Inkomsten)	€ -		
Bbz 2004 (LOH starters)	€ 51.000	3	€ 17.000
	<u>€ 8.848.330</u>	<u>649</u>	
<i>Uitkering Fonds</i>	<u>€ 8.110.618</u>		
<i>Tekort</i>	<u>€ 737.712-</u>		

Indien de vangnetuitkering wordt toegekend, is het werkelijke tekort als volgt begroot:

Werkelijk tekort € 571.621-

ii. **Mogelijke oorzaak tekort**

Wat is de inhoud van de globale analyse, waarbij het college ingaat op de mogelijke oorzaak van het tekort in 2016?

De analyse over de oorzaken van het tekort in 2016, hebben wij in 2016 gemaakt. Het was een onderdeel in het document *Analyse oorzaken en omvang tekort en te nemen maatregelen 2016*, wat in 2016 door het college en door de gemeenteraad is vastgesteld.

De analyse luidt als volgt:

Ontwikkeling Participatiewet uitkeringen

De ontwikkeling van het aantal uitkeringen in Opsterland laat een stijgende lijn zien. Het aantal uitkeringen is in de afgelopen 2 jaar gestegen van 583 naar 648, een stijging van 11 %.

	2014	2015
Het aantal bijstandsuitkeringen Participatiewet en IOAW < pensioengerechtigde leeftijd aan het eind van de referentieperiode.	583	648
Het aantal Participatiewet uitkeringen aan het begin van de referentieperiode	536	543
Het aantal Participatiewet uitkeringen aangevangen in de referentieperiode	229	220
Het aantal Participatiewet uitkeringen beëindigd in de referentieperiode	222	171
Het aantal Participatiewet uitkeringen aan het eind van de referentieperiode	543	592
Het aantal IOAW uitkeringen aan het begin van de referentieperiode	38	40
Het aantal IOAW uitkeringen aangevangen in de referentieperiode	18	26
Het aantal IOAW uitkeringen beëindigd in de referentieperiode	16	10
Het aantal IOAW uitkeringen aan het eind van de referentieperiode	40	56

De verklaring voor de stijging in het aantal uitkeringen ligt ons inziens in een aantal factoren. Directe oorzaken zijn:

1. *De economische crisis van 2008 heeft de laatste jaren voor een stijging gezorgd in de bijstandspopulatie.*

Er is meer doorstroom vanuit de WW naar de bijstand geweest. Het aantal personen dat na afloop van een WW-uitkering in de bijstand terecht komt is de afgelopen jaren landelijk

gegroeid van 22.000 (2011) naar 33.000 (2015), een stijging van 50%. Dit komt door de nasleep van de economische crisis. Daarnaast nam ook de kans een baan te vinden af. Het percentage uitgestroomde WW'ers dat in de bijstand terechtkomt schommelt rond de 6,5%. Vanuit gemeenten bezien is circa 20% van de bijstandsinstroom het gevolg van personen die uit de WW komen.

In Opsterland hebben momenteel 808 personen een WW uitkering, en is het doorstroompercentage gemiddeld 6,6%. In vergelijking met bijvoorbeeld onze samenwerkingsgemeenten Oost- en Weststellingwerf, ligt dit aantal bij ons +- 100 hoger, en is het doorstroompercentage ook respectievelijk 0,5% en 2,2% hoger. Wij gaan onderzoeken waardoor deze afwijking veroorzaakt wordt en of deze door ons is te beïnvloeden.

2. De verhoogde taakstelling huisvesting vergunninghouders en de toename van het aantal personen met een functiebeperking doet een extra beroep op de bijstand.

De instroom van deze groepen is hoger dan de uitstroom, omdat deze doelgroep lastiger te bemiddelen is. Met betrekking tot de vergunninghouders is er vanwege bijvoorbeeld taalproblemen een grote afstand tot betaald werk. Momenteel heeft de gemeente 113 vergunninghouders.

De taak personen met een functiebeperking aan het werk te helpen is een relatief nieuwe taak voor de gemeente. De gemeente heeft een instrumentarium tot haar beschikking voor de arbeidstoeleiding van deze doelgroep, maar de instroom is hoger dan de uitstroom. In het doelgroepenregister (landelijk overzicht van personen met een functiebeperking) staan momenteel +- 45 personen uit Opsterland, waar wij als gemeente bemoeienis mee (kunnen) hebben. Daarvan hebben er 15 een uitkering bij onze gemeente. De overige zijn of aan het werk, in traject richting werk, of doen een vervolgopleiding.

Loonkostensubsidies voor personen met een functiebeperking worden bekostigd uit het BUIG budget. Dit zorgt voor extra financiële druk op het BUIG-budget. Dit heeft o.a. te maken met het feit dat wij ook inzetten op de arbeidstoeleiding van met name jongeren van speciaal onderwijs die geen (of een kleine) uitkering van de gemeente ontvangen. Wettelijk gezien zijn wij als gemeente verantwoordelijk voor deze arbeidstoeleiding.

3. Uit onze eigen bestandsanalyse blijkt dat veel personen laag op de participatieladder staan.

In Opsterland staat +- 40% van ons uitkeringsbestand op de laagste twee treden van de participatieladder. Voor hen is werken vaak (nog) een brug te ver. Dit betekent dat de afstand tot werk groot is.

Vergelijking door middel van benchmark

De gemeente Opsterland neemt deel aan een landelijke benchmark waarin de uitvoering van Werk en Inkomen op verschillende onderdelen met elkaar wordt vergeleken. Daarnaast hebben wij in 2016 een aantal managementgesprekken gevoerd met Divosa over de benchmark.

Bijvoorbeeld op het instroompercentage en het uitstroompercentage wijken wij ten opzichte van vergelijkbare gemeenten en andere benchmarkdeelnemers niet veel af van de gemiddelden. Uit onze eigen managementrapportage blijkt dat in 2015 ten opzichte van 2014 de instroom minder hard is gestegen en dat de uitstroom in 2015 minder is geweest dan in 2014, wat de uitstroom een aandachtspunt maakt.

Instroom

	2014	2015
Participatiewet – Aantal aanvragen	330	308
Waarvan toegekend	215	220

Uitstroom

	2014	2015
PW – Detentie	-	1
PW – Aangaan relatie/oorzaak bij partner	18	17
PW – Bereiken pensioengerechtigde leeftijd	12	10
PW – Overlijden	1	3
PW – Kunnen volgen van onderwijs	13	7
PW – Werk en/of ziektewet	48	36
PW – Zelfstandig beroep of bedrijf	7	5
PW – Ander inkomen	30	41
PW – Geen inlichtingen	18	8
PW – Verhuizing andere gemeente	48	36
PW – Verhuizing buitenland	5	2
PW – Andere oorzaak	22	5
Totaal PW	222	171
IOAW – Bereiken pensioengerechtigde leeftijd	6	4
IOAW – Overlijden	-	1
IOAW – Ander inkomen	6	3
IOAW – Verhuizing andere gemeente	-	-
IOAW – Geen inlichtingen	-	1
IOAW – Andere oorzaak	4	1
Totaal IOAW	16	10
Totaal	238	181

Toelichting

De 44 personen onder Ander Inkomen (inclusief IOAW) zijn voor het grootste deel uitgestroomd naar werk.

Daarnaast is uit de benchmark gebleken dat wij lager scores op handhaving op het gebied van arbeids- en re-integratie verplichtingen. Daarnaast hebben wij gemiddeld gezien iets minder inkomen uit parttime werk, en minder ontvangsten uit openstaande vorderingen.

Externe factoren

Er zijn ook externe factoren van invloed, waarop Opsterland geen invloed heeft. In 2015 heeft het UWV een arbeidsmarktanalyse opgesteld voor de regio Fryslân. Daaruit blijkt dat het aantal banen weer langzaam toeneemt, maar minder hard in vergelijking met elders in Nederland. De groei vindt met name plaats in de marktsector, en niet in de collectieve sector. In de marktsector blijven sommige takken van groei echter uit, met name de landbouw en de industrie. Daarnaast neemt het aantal banen voor laagopgeleiden steeds verder af. Groei zit vooral in banen voor hoogopgeleiden.

De grootste sectoren in Fryslân zijn zorg & welzijn, zakelijke diensten, detailhandel en industrie. In deze sectoren blijft banengroei nog achter. Het UWV bestempelt de arbeidsmarkt in Fryslân als 'zeer ruim'. Dit betekent dat er veel meer werkzoekenden zijn ten opzichte van het aantal beschikbare vacatures. Wel is er ten opzichte van eerdere jaren een verbetering waarneembaar en het aantal kortdurend werkzoekenden neemt af.

Over het algemeen geldt dat de afstand tot de arbeidsmarkt voor het grootste deel van de Participatiewet populatie groter is dan die van de WW-uitkeringsgerechtigden. De Participatiewet werkzoekende beschikt over het algemeen over een lager opleidingsniveau, heeft een korter arbeidsverleden en oefent een beroep uit waarvoor kansen op de arbeidsmarkt kleiner zijn. De uitstroomkansen voor mensen met een Participatiewet uitkering zijn daardoor geringer.

b. Verwachte ontwikkelingen van dat tekort in de komende jaren.

Wat is de inhoud van de globale analyse, waarbij het college ingaat op de verwachte ontwikkelingen van dat tekort in de komende jaren?

De analyse over de ontwikkelingen van het tekort in 2016, hebben wij in 2016 gemaakt. Het was een onderdeel in het document *Analyse oorzaken en omvang tekort en te nemen maatregelen 2016*, wat in 2016 door het college en door de gemeenteraad is vastgesteld.

De eerdere financiële resultaten en de meerjarenprognose van het tekort zijn als volgt:

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Resultaat	-€ 862.992	-€ 833.874				
Prognose			- € 737.712	- € 768.612	- € 830.412	- € 907.662

Indien de vangnetuitkering wordt toegekend, ziet de prognose er als volgt uit:

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Resultaat	-€ 772.321	-€ 561.942				
Prognose			- € 571.621	- € 688.454	- € 719.354	- € 757.979

2. Informatie gemeenteraad

Vereist

De toetsingscommissie moet kunnen vaststellen dat het college de gemeenteraad in 2016 heeft geïnformeerd over zijn analyse, bedoeld in onderdeel 1 en maatregelen die zijn genomen of zullen worden genomen om tot tekortreductie te komen.

Toelichting:

Hieronder verstrekt u informatie over het informeren van de gemeenteraad over uw in 2016 opgestelde analyse en de maatregelen die u reeds heeft genomen dan wel zullen worden genomen om tot tekortreductie te komen. Het is niet vereist dat al in 2016 maatregelen genomen zijn.

Antwoord gemeente (hieronder per onderdeel de tekst van de gemeente invoegen)

Datum informeren van de gemeenteraad door het college
Op welke datum heeft het college de gemeenteraad geïnformeerd over zijn analyse, bedoeld in onderdeel 1, én over de maatregelen die zijn genomen of zullen worden genomen om tot tekortreductie te komen?
<i>Het college van de gemeente Opsterland heeft de gemeenteraad op 3 oktober 2016 geïnformeerd over zijn analyse, bedoeld in onderdeel 1, én over de maatregelen die zijn genomen of zullen worden genomen om tot tekortreductie te komen.</i>

3. Opvattingen van de gemeenteraad

Vereist

De toetsingscommissie moet kunnen vaststellen wat de opvattingen van de gemeenteraad zijn over de informatie van het college.

Toelichting:

Hieronder dient u aan te geven welke opvattingen de gemeenteraad had bij de door het college aangeboden globale analyse en maatregelen om tot tekortreductie te komen. Indien de gemeenteraad ermee heeft volstaan om de informatie alleen voor kennisgeving aan te nemen, dient u dat afzonderlijk te vermelden. Zoals reeds eerder vermeld zijn verwijzingen naar brondocumenten niet toegestaan, hetgeen ook geldt indien vergaderingen van gemeenteraad worden opgenomen op video et cetera. Mocht er alleen een video bestaan over de bespreking, dan dient u de kernpunten kort samen te vatten en hieronder weer te geven.

Indien de analyse en maatregelen zijn besproken in een raadscommissie, dan dient u aan te geven hoe de kernpunten in de gemeenteraad zijn besproken of anderszins aan hem zijn teruggekoppeld.

Antwoord gemeente (hieronder per onderdeel de tekst van de gemeente invoegen)

a. Is de informatie besproken in de gemeenteraad?
Ja
Indien de informatie is besproken in de gemeenteraad, dan kunnen de relevante onderdelen van het verslag hierna worden toegevoegd dan wel samengevat.
<p>Op 3 oktober 2016 is het document <i>Analyse oorzaken en omvang tekort en te nemen maatregelen 2016</i> dat door het college werd aangeboden, vastgesteld door de gemeenteraad. De gemeenteraad heeft daarbij het volgende standpunt vastgesteld:</p> <p>Voorstel</p> <p>1. De analyse van de mogelijke oorzaken van het verwachte tekort op de inkomensvoorzieningen te onderschrijven en in te stemmen met de voorgenomen maatregelen van het college om dit tekort te reduceren.</p> <p>Indien gewenst zijn deze stukken te raadplegen via onderstaande links:</p> <p>https://www.opsterland.nl/gemeenteraad/Vergaderingen/Raadsvergaderingen/Raadsvergaderingen 2016/Raadsvergadering 3 oktober 2016/Vangnetuitkering 2016 BUIG/Raadsvoorstel Vangnetuitkering 2016 BUIG</p> <p>https://www.opsterland.nl/gemeenteraad/Vergaderingen/Raadsvergaderingen/Raadsvergaderingen 2016/Raadsvergadering 3 oktober 2016/Vangnetuitkering 2016 BUIG/Bijlage 1 Analyse BUIG 2016</p> <p>https://www.opsterland.nl/gemeenteraad/Vergaderingen/Raadsvergaderingen/Raadsvergaderingen 2016/Raadsvergadering 3 oktober 2016?view=decisionlist</p>
b. Is de informatie in de gemeenteraad voor kennisgeving aangenomen?
Ja, al is de informatie niet voor <i>kennisgeving</i> aangenomen, maar heeft men de oorzaken van het tekort onderschreven, en ingestemd met de voorgenomen maatregelen. Dit was een besluit.

4. Maatregelen 2016

Vereist

De toetsingscommissie moet kunnen vaststellen welke maatregelen zijn getroffen in het jaar waarin het tekort bestond om het tekort te verminderen en hoe het college het effect van deze maatregelen kwalificeert.

Toelichting:

De informatieverstrekking over dit vereiste moet u zien in de context dat het college niet verplicht is om over 2016 maatregelen tot tekortreductie in uitvoering te hebben genomen. Voor het recht op vangnetuitkering over 2016 is het toegestaan dat het college de gemeenteraad in 2016 informeert over maatregelen die zullen worden genomen en waarvan de uitvoering eerst na 2016 een aanvang neemt. Voor de beoordeling door de toetsingscommissie geeft u allereerst aan of u in 2016 maatregelen heeft getroffen gericht op tekortreductie. Indien maatregelen zijn getroffen, geeft u vervolgens aan welke maatregelen zijn getroffen om het tekort te verminderen en hoe het college het effect van deze maatregelen kwalificeert. Onder kwalificeren van maatregelen wordt verstaan het aangeven welke effecten de maatregelen hebben. Dat mag het effect zijn van alle maatregelen gezamenlijk of voor zover dit mogelijk is, het effect van elke maatregel afzonderlijk. Kwantificeren van de maatregelen is niet vereist.

Indien het voor u niet mogelijk is een effect van de maatregel te beschrijven, dan volstaat een dergelijke opmerking. Geef daarbij wel aan waarom het niet lukt een effect te beschrijven.

Antwoord gemeente (hieronder per onderdeel de tekst van de gemeente invoegen)

a. Zijn in 2016 maatregelen getroffen gericht op tekortreductie?
Ja
b. Welke maatregelen zijn getroffen om het tekort te verminderen?
<p>De genomen maatregelen in 2016 zijn een onderdeel in het document <i>Analyse oorzaken en omvang tekort en te nemen maatregelen 2016</i>, wat in 2016 door het college en door de gemeenteraad is vastgesteld.</p> <p>De maatregelen in 2016 waren als volgt:</p> <p>In 2016 hebben wij de uitvoering van Werk en Inkomen verder aangescherpt en daarbij een aantal extra maatregelen genomen. Dit hebben wij zoveel mogelijk gedaan aan de hand van de volgende vier strategische sporen:</p> <ol style="list-style-type: none">1) Streng aan de poort2) Herijken inzet re-integratie3) Een doeltreffend handhavingsbeleid4) <i>Work First/meteen in beweging</i> aanpakken verkennen <p>Deze 4 strategieën zijn in een landelijk onderzoek naar 10 jaar WWB (<i>Tien jaar WWB en Bijstandwijzer – Atlas voor Gemeenten 2016</i>) bewezen als meest succesvol in combinatie met elkaar.</p> <p><i>1. Poortwachtersfunctie</i></p> <p>Bij de uitkeringsaanvraag is alle aandacht gericht op het vinden van werk. Ervaring leert dat</p>

indien een persoon eenmaal een uitkering heeft, het veel lastiger is deze weer onafhankelijk te maken van de uitkering. Het is daarom belangrijk dat de gemeente streng is aan de poort, zonder de menselijke maat uit het oog te verliezen.

Team Werk en Inkomen vervult de poortwachtersfunctie. Deze bestaat onder andere uit de wettelijke zoekperiode voor jongeren van 4 weken, waarin de jongeren een lijst met verplichtingen meekrijgen waaraan zij moeten voldoen alvorens zij een uitkering kunnen aanvragen. Bijvoorbeeld inschrijven bij scholen, verrichten van voldoende sollicitaties en bezoeken en inschrijven bij uitzendbureaus. Het Rijk verwacht van jongeren dat ze de mogelijkheden binnen het reguliere onderwijs volledig benutten. De actieve verwijzing naar scholingsinstituten moet hiertoe bijdragen.

Jongeren die niet op eigen kracht hun weg vinden hebben we in 2016 aangemeld bij het Regionale Meld en Coördinatiepunt vroegtijdig schoolverlaten (RMC) om ze op hun leerbaarheid te onderzoeken. Vervolgens is met de klantmanager een vervolgtraject afgesproken dat moet leiden tot een opleiding of baan.

Via de accountmanager werk en begeleiding van klantmanagers hebben wij personen met een korte afstand direct richting werk geplaatst. Hierbij hebben wij ook van externe partijen als uitzendbureaus en re-integratiebureaus gebruik gemaakt. Verdere instrumenten waren het op orde brengen van Cv's en de verplichte inschrijving bij uitzendbureaus. Uitgangspunt van beleid is dat scholing voor uitkering gaat. Wij hebben jongeren gestimuleerd om naar school (terug) te gaan en een startkwalificatie te behalen.

In 2015 hebben wij voorbereidingen getroffen om een specifieke poortwachtersfunctie in te stellen waar onze klanten eerst worden gesproken. Deze is begin 2016 van start gegaan. Wij zijn afgestapt van de oude werkwijze van gezamenlijke intake klantmanager werk en inkomen. Wij hebben een pilot opgezet waarbij een poortwachtersfunctie is vrijgemaakt om één op één integraal het eerste gesprek met de klant te voeren. Wij hebben een vragenlijst ontwikkeld die als leidraad bij het gesprek gebruikt wordt. De nadruk van het gesprek lag overduidelijk op werk, het actief in beweging komen en het onderzoeken van andere mogelijkheden om niet in de uitkering terecht te komen.

De eerste uitkomsten hebben aangetoond dat de werkwijze effect heeft gehad. Dertig procent van de aanvragen bij de poort zijn niet doorgezet. Klanten die wel recht op een uitkering hadden, kregen snel financiële zekerheid, doordat wij ze vaak al binnen twee dagen spraken. Op deze manier ontstond ook snel een beeld van de mogelijkheden van de klant en de noodzakelijke vervolgstappen. Wij zetten deze werkwijze voort in 2017 en gaan het verder evalueren.

2. Herijken inzet re-integratie

Intake

Bij aanvang van de uitkering bepalen wij het perspectief van de klant ten opzichte van de arbeidsmarkt. Hierbij passen wij nu de participatieladder toe. Een goed beeld van de klant is een vereiste om een goede match te maken. In 2016 hebben wij onderzocht hoe wij het in beeld brengen op een meer eenduidige, methodische manier vorm konden geven. Wij maakten hierbij gebruik van een diagnose-tool die haar meerwaarde bewezen heeft, en waarbij de mogelijkheden van de klant centraal staan. Een dergelijke methodische aanpak ontbrak, en wij verwachten dat dit de werkwijze kwalitatief gaat verbeteren.

Werkgeversbenadering en re-integratie

Via onze accountmanager en klantmanagers hebben wij personen met goede kansen op de arbeidsmarkt direct geplaatst, onder andere door middel van jobhunting. Hierbij stond plaatsing in zowel reguliere banen als werkervaringsplaatsen centraal. In 2016 hebben wij de werkgeversbenadering nog effectiever ingericht. In de vorm van een pilot hebben we onze

accountmanager werk gekoppeld aan een klantmanager werk. Zij werkten volgens een vastgesteld programma actief en met voorrang met 60 goed plaatsbare klanten. De werkgeverscontacten moesten daarmee ook tot meer stage- en werkervaringsplekken leiden.

Daarnaast wilden wij nieuwe samenwerkingspartners aan ons binden die gespecialiseerd zijn in het uitplaatsen van personen die kort bij de arbeidsmarkt staan, bijvoorbeeld uitzendbureaus. Ook is er een stimuleringsvoucher ontwikkeld, die het voor een werkgever aantrekkelijk moet maken om personen die langer dan 6 maanden in de uitkering zitten in dienst te nemen.

Door het aanbieden van trainingen gericht op eigen kracht, motivatie en sollicitatie is de positie op de arbeidsmarkt van klanten verbeterd. Verder hebben we maatwerktrajecten ingezet die aansloten bij de individuele omstandigheden en behoeften. Deze waren bedoeld om de afstand tot de arbeidsmarkt zo klein mogelijk te maken, of om uitplaatsing naar werk te realiseren. In de arbeidsmarktregio, en in de subregio Zuid-Oost Fryslân, is samengewerkt bij het werven van arbeidsplaatsen. Met name voor personen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt.

De regels ten aanzien van de arbeids- en re-integratieverplichtingen zijn sinds 2015 aangescherpt. Wij hebben vorig jaar al onze ontheffingen van deze verplichtingen met de helft teruggebracht naar rond de 40. Wij hebben deze lijn voortgezet.

Doelgroepen

Wij voerden zoveel mogelijk een evenwichtig re-integratie beleid voor de gehele doelgroep van het bijstandsbestand. Onderzoek toont echter aan dat gerichte inzet uiteindelijk meer effect heeft. Wij hebben daarom in 2016 beleidsvoornemens uitgewerkt met betrekking tot de doelgroepen. Het doel hiervan was tot een gerichte, meest effectieve inzet te komen:

De focus van re-integratie op de meest kansrijke doelgroep (jongeren en anderen binnen 6 maanden richting werk) heeft het meeste effect. Onderzoeken tonen aan dat dit één van de succesvolste strategieën is om de bijstand duurzaam te verlagen. Daarnaast waren personen met een functiebeperking en de statushouders voor een prioritaire groep vanwege het Rijksbeleid. Wij hebben meer effectieve interventies specifiek gericht op deze doelgroepen ingezet.

Daar waar werk (nog) niet aan de orde was, en participatie het hoogst haalbare was, hadden wij het voornemen de inzet anders vorm te geven. Bij klanten op trede 1 en 2 van de participatieladder met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, wilden wij de focus verleggen naar welzijns- en gezondheidsbevordering. De "winst" die hiermee te behalen is, ligt niet zozeer in de uitstroom vanuit de uitkering, maar kan wel een vermindering van andere kosten (hulpverlening, Wmo etc.) tot gevolg hebben. Wij gaan in 2017 onderzoeken of we de ondersteuning met een andere inzet dan vanuit Werk en Inkomen kunnen vormgeven. Ook gaan wij op zoek naar andere financieringsbronnen om deze inzet te financieren. Hiervoor zijn 2 projecten in voorbereiding. De ondersteuning vanuit Werk en Inkomen wordt dan toegespitst op de personen die op trede 3 en 4 en hoger staan en die nog wel stappen richting werk kunnen maken, en indien dit nog niet op korte termijn (binnen een half jaar) mogelijk is, activering via de tegenprestatie.

Voor de doelgroep statushouders hebben wij in 2016 plannen ontwikkeld meteen vanaf het begin actief te werken aan integratie en inburgering. Wij wilden de integratie door (vrijwilligers)werk versnellen en niet wachten tot na de inburgeringscursus. In 2017 gaan we daadwerkelijk starten. Het doel is om elke statushouder een duaal traject aan te bieden. Het leren van de taal maakt altijd onderdeel van het traject uit. Voorbeelden zijn: een combinatie van taalonderwijs en vrijwilligerswerk of eenvoudig betaald werk met als doel de beheersing van de Nederlandse taal te bevorderen en het integratieproces te versnellen. Wij verwachten niet dat deze trajecten op korte termijn een vermindering van de bijstandsuitgaven tot gevolg hebben. Wij verwachten wel dat deze aanpak de zelfredzaamheid zal bevorderen en dat men

sneller onafhankelijk wordt van een uitkering.

Voor personen met een functiebeperking hebben wij instrumenten ingezet als loonkostensubsidie, no risk polissen en jobhunting. Daar waar nog geen arbeidsplaats voorhanden was, maakten wij gebruik van diverse externe organisaties die ervaring hebben met deze doelgroep. Dit ging om het proces van diagnose tot plaatsing.

SROI

Social Return On Investment is een relatief nieuw instrument. Bij het aangaan van contracten worden partijen gevraagd om bij te dragen aan het realiseren van reguliere banen en werkervaringsplaatsen. In 2016 is invulling gegeven aan een regionaal coördinatiepunt, dat uiteindelijk moet zorgen voor meer mogelijkheden om uitkeringsgerechtigden door te plaatsen, zodat er meer werkervaring op gedaan kan worden. Dit verbetert de uitgangspositie van de uitkeringsgerechtigde. In 2016 zijn er 6 mensen door middel van SROI uitgeplaatst.

3. Handhaving arbeids- en re-integratieverplichtingen en fraudebestrijding

Een strenge, consequente handhaving leidt tot een vermindering in de instroom in de bijstand.

Ten aanzien van fraude hanteerden wij verschillende instrumenten bij aanvang van de uitkering en bij lopende uitkeringen (voorkomen van fraude en bestrijden van fraude). Verdere instrumenten waren het opleggen van boeten en maatregelen, de terug- en invordering van ten onrechte verstrekte uitkeringen en leenbijstand en het toepassen van verhaal van bijstand. Door middel van deze maatregelen streven wij ernaar de uitgaven voor uitkeringen te verlagen. Dat wij dit serieus doen blijkt onder andere uit het gegeven dat wij een eigen toezichthouder (1 Fte) in dienst hebben. Ook hebben wij onze medewerkers getraind op fraudealertheid.

In 2016 hebben wij verder geïnvesteerd in fraudebestrijding door voorbereidingen te treffen voor het invoeren van periodieke heronderzoeken. Hierbij wordt elke uitkeringsgerechtigde minstens één keer per jaar gesproken, om de rechtmatige verstrekking van de uitkering blijvend te kunnen vaststellen. Uit onderzoek is gebleken dat een methodische, actieve controle op naleving van verplichtingen een succesvolle strategie is om tekorten te verkleinen c.q. het aantal personen wat een uitkering ontvangt te verminderen.

Daarnaast hebben wij gehandhaafd op de re-integratie en arbeidsverplichtingen van uitkeringsgerechtigden. Het betrof hier een aanscherping in de uitvoering van bestaand (Rijks)beleid. Er moet worden gezorgd dat de eigen verantwoordelijkheid van de uitkeringsgerechtigde sterker wordt benadrukt. Dit zal onder andere gebeuren door een consequent toegepast maatregelenbeleid. De handhaving moet met name van invloed zijn op jongeren en mensen die zich onvoldoende inspannen werk te krijgen. Wel houden we oog voor de menselijke maat.

De handhaving kon niet volledig binnen de bestaande formatie uitgevoerd worden. We hebben de formatie daarom uitgebreid.

4. Work First/meteen in beweging aanpakken verkennen

Work First is een methodiek die uitgaat van de filosofie 'werk boven uitkering', waarbij nieuwe of bestaande klanten direct een vorm van werk of participatievorm wordt aangeboden. In Opsterland is een dergelijke methode er niet. In 2016 hebben wij deze werkwijze verder onderzocht en beleidsmatig voorbereid. Dit kan in een werksetting zijn, maar het kan ook het opdoen van ervaringen en vaardigheden zijn in de vorm van trainingen. Het gaat er om dat de klant direct in beweging komt, en dat er duidelijk contact is met de klant vanuit de gemeente in het begin.

De ervaring bij andere gemeenten en uit onderzoeken leert dat een dergelijke aanpak en regelmatig klantcontact een dempend effect heeft op de bijstand. Wij houden rekening met de menselijke maat, en met het beschikbare budget.

Conclusie

De inzet op de pijlers instroombeperking (poort), re-integratie activiteiten (uitstroom), handhaving van de arbeids- en re-integratieverplichtingen en fraudebeperking en Work First zal naar het oordeel van het college leiden tot een reductie van de bijstandsuitgaven.

Hierbij moet de kanttekening geplaatst worden dat wijzigingen in het verdeelmodel van invloed kunnen zijn op de tekorten. Een toename in het aantal bijstandsccliënten waar de gemeente niet altijd invloed op heeft, zoals de verhoogde taakstelling huisvesting statushouders, verhoogde doorstroom WW'ers, hogere instroom van nieuwe doelgroepen etc. kan snel leiden tot een hoger budgettekort.

c. Hoe kwalificeert het college het effect van deze maatregelen?

1) Streng aan de poort

De pilot is in 2016 positief geëvalueerd en ingebed. De poort is een goed instrument voor het beperken van de instroom; 30% van de aanvragen zijn tegengehouden of niet doorgezet. De klant wordt binnen 2 dagen gesproken, en iemand die recht heeft op een uitkering, heeft vaak binnen 1 week al duidelijkheid. Dit geeft ruimte om direct met het vervolgtraject aan de gang te gaan, zonder dat de persoon in financiële onzekerheid verkeert. Er zijn geen financiële blokkades die meteen in beweging komen in de weg staan. Daarnaast worden participatie- en arbeidsmogelijkheden in de poort in beeld gebracht. Dit geeft een sneller inzicht in het vervolgtraject. De klant wordt dus snel opgepakt.

2) Herijken inzet re-integratie

We hebben de intake opnieuw vormgegeven met een beter diagnose-instrumentarium. De mogelijkheden van klanten komen hiermee beter in beeld. Daarnaast hebben we de ontheffingen verder teruggebracht en de werk vouchers geoperationaliseerd. Er is een activeringsplan opgesteld voor statushouders, en er zijn +- 20 mensen geplaatst op een BAB-baan met loonkostensubsidie. Daarnaast focussen we ons nu duidelijker op de doelgroep waarmee uitstroom te realiseren is, en bedienen wij de doelgroep voor wie dat niet geldt op alternatieve manieren. We kunnen het nu niet direct relateren aan meer uitstroom, daarvoor moeten we deze maatregelen langer inzetten om een eventuele trend te zien.

3) Handhaving

We zijn in 2016 gestart met de voorbereidingen van de heronderzoeken. In 2017 zijn ze feitelijk van start gegaan. In 1,5 jaar tijd willen wij elke bijstandsgerechtigde spreken. Qua rechtmatigheid verwachten wij meer maatregelen op te leggen, meer fraude te constateren, en grotere fraudes vroegtijdig te stoppen. Qua doelmatigheid verwachten wij meer mensen te activeren richting werk, vooral degenen die langer in een uitkerings situatie zitten.

4) Work First / meteen in beweging

Deze methodiek wordt in het eerste kwartaal van 2017 verder uitgewerkt en is nog niet operationeel.

